

Serdül a kölök!

„Manapság a fiatalság szereti a luxust. Rossz a modora, megveti a tekintélyt, nem tiszteli az öregeket, és a szája jár, ahelyett, hogy dolgozna. A fiatal emberek nem állnak fel, ha egy idősebb lép be a szobába, visszabeszélnék a szüleiknek, hencegnek a társaságban. Evéskor felzabálják az édességet, egymásra vetik a lábukat és zsarnokoskodnak a tanáraikkal.” (Socrates)

Már a Kr.e. 470-ben született Socrates számára is ez volt a kihívás.

A fenti leírást mindannyian további érzékletes példákkal tudnánk folytatni: „Nagyhangú, félszeg, hősködő, vakmerő, lusta, szófogadatlan, szemtelen, szerelmes, igazságtalanul kritizáló, modortalan, hisztis...”

Amiért mégiscsak érdemes foglalkozni azzal, hogy *milyen is ez a kamasz gyerek*, az mindenekelőtt az, hogy *megértsük őt*.

Most ebben a rövid időben mellőzzük a serdülők testi-lelki átalakulásairól szóló általános leírásokat. Inkább lássunk - kissé mozaikszerűen - néhány olyan jelenséget, amelynek a nevelés szempontjából nagy jelentősége van.

Először is helyezkedjünk egy kicsit bele az ő világába, és próbáljuk meg minél pontosabban *érezkenni* azt, hogy vajon mi zajlik most öbenn?

Erre hívom most Önöket, meglátják, izgalmas kalandban lesz részük! Éljük át együtt, milyen lehet kamasznak lenni!

A LEGFONTOSABB KÉRDÉSE: KI VAGYOK ÉN?

Minden érdeklő, ami arról szól, hogy kicsoda ő. Még a nagy vitákban is a visszajelzést provokálják: *hadd lássam, elbírunk-e egymással!*

Tulajdonképpen mi zajlik bennem? Ez most a legfontosabb tudás, amihez bármikor szívesen gyűjtögetnek adalékokat, gyakorlatilag mindenhol. Ezért szeretik a személyiségteszteket, a folyóiratok személyiség típusokról szóló leírásait: a barna szeműek ilyenek, a kosok olyanok, a lányok ezt szeretik, a pasik azt kívánják, stb. Minden fontos, mert hátha valamit megtudok arról, hogy **ki vagyok én**.

A saját „én” keresése a legfontosabb életfeladat.

Elismerést keres, a fontosságát szeretné hallani. A saját egyediségéről akar meggyőződni. Arról, hogy igenis ő tényleg különleges egyedi személyiség, egyetlen, olyan, akiből nincs több. Persze soha nem ezt mondja, hiszen a megtapasztalt tökéletlenségei miatt igen *erős kisebbségi érzéssel is küszködik*, de jól tudjuk, hogy az is csak *burok*. Igenis szeretné hallani, hogy „ő a király”. Ha megdicsérik, nyilván azt mondja majd rögtön: „*Én? Ne etess már! Amihez csak hozzányúlók, tönkreteszem! Haláli béna vagyok!*”

A szemfüles nevelő éppen a fenti mondatokból hallja ki, hogy pont azt koldulja, hogy *„mond már azt, hogy dehogynem!”* De ne legyen olcsó! Ne érd be egy felületes biztatással, mint kiskorában: *„Ugyan, ne sírjál már, fog az menni!”* Ez semmi! De ha rátapintasz arra a pontra, ami valóban *az ő egyéni adottsága, képessége, erőfeszítése*, akkor ez nagy szolgálatot jelent a valódi énje építésében. Ezt csak a szülő, vagy az olyan nevelő tudja művelni, aki közlőre ismeri őt. És tőle felemelő azt hallani: *„ebben csakugyan nagyon jó vagy!”*

ERŐSEN ÉNKÖZPONTÚ

Ez az én-keresés nagyfokú érzékenységgel, *sértődékenységgel* is jár. *Szeretné, hogy minden róla szóljon*, és úgy is érzi, hogy mindenki róla beszél, őt nézi, őt méricskéli. *„Most tuti, hogy azért hördültek föl, mert biztos azt gondolták, hogy ÉN...”* - Senki nem foglalkozott azzal, hogy ő éppen mit gondol. *„Biztos azért nézett erre, mert látja, hogy olyan hülyén áll a hajam.”* - Senki nem nézett rá.

Mindig azt gondolja, hogy azért néztél oda, hogy azért köhintettek, és azért jöttek be, vagy azért mentek ki, vagy azért nem jöttek el, stb. Mindig. **Ez nem önzés – még.** Életkori

sajátosság, (bár vannak olyan felnőttek, akik megrekedtek ezen a szinten). Most még természetes az ilyen mértékű érzékenység.

Vigyázzunk azonban, mert **minden megjegyzést magára vesz**. Azt is, ami nem neki szólt. Ha pl. megdicsérik valamiért a bátyját, akkor ez az ő fordításában már így hangzik: „*Bezzeg a bátyád, ő aztán tud! Nem úgy, mint te!*”

A testi adottságok, vagy fogyatékoságok, *furcsaságok kifigurázása főleg tilos*, ezt például testvérek, osztálytársak között is határozottan meg kell tiltani és meg is kell magyarázni, hogy miért. Ezt NEM! **Erről nem tehet**. Ezen nem röhögünk!

Amiről tehet, azon már viccelődhetünk, mert azon tud egy kicsit változtatni. De ezt is csak módjával engedjük meg, a nagyfokú érzékenység és én-vakság miatt. Ha rajtakapjuk azon, hogy olyasmiről neveti ki a másikat, amiről ő nem tehet, azért komoly következmény jár. És ott nincs pardon.

Hála Istennek, *az én-érzékenység pozitív irányban ugyanígy működik*. Hogyha elejtette valaki, hogy: „*hű, de jól nézel ki!*”, „*de klassz srác vagy!*”, ez mintha erősítőn át szólalt volna meg a lelkében! Neki most ez kell! Hogyha tényleg konkrét szépséget tudott valaki meglátni benne.

ÉN-VAKSÁG

„*Édes Fiam! Te mersz kritizálni? Nem szólnék a helyedben egy szót sem! Más szemében zavar a szálda, a szemedben a gerendát észre sem veszed?*”

Nem veszi észre. A helyzet ez: kifelé már jól lát, sőt fekete-fehérben, nagy érzelmekkel felnagyítva. Ezért zavarja is, de önkontrollja, kommunikációs eszközei még sekélyesek. Eredmény: fikázás, beszólás, kritizálás, attól függetlenül, hogy az elvárt magatartás nála minimálisan is meglenne. „*Persze, te mondd Anya, hogy elkéstem! Hétfőn is azt ígérted, hogy 5-re hazaérsz, és mi volt? Hiába vártunk! Sose érsz oda időben! A meccsemről is elkéstél a múltkor.*”

Nincs még meg a kellő távolsága ahhoz, hogy rálásson az énjére, ezt nevezzük *én-vakságnak*. Ezért a felnőttek megsértődni gyermekre dolog lenne, hiszen ez most a természetes állapota. Ugyanannyira, mint a csecsemőnél az, hogy még nem tud járni. Ugyanannyira. Föl fog nőni. Nem állítjuk azt, hogy mindent rá lehet hagyni, de nem kell örökké, rögtön, azonnal visszalőni. „*te is egy kicsit visszavehetnél, nézz körül inkább a saját portádon...*” Nem kell rögtön. Nincs értelme.

Külső megjelenésével kapcsolatban is „vak”.

A kamaszoknak 80 % - a valamely testrészét nem szereti magában, meg is tudja nevezni melyik testrésze abszolút borzalmas. Lehet akármilyen bájos, szép, ha a tükör elé áll, vagy a hajszíne, vagy a körme, vagy a melle, vagy a válla, a feje, a füle borzalmas, vagy egyszerűen „*úgy néz ki, mint egy vízi hulla*”. Ez utóbbit egyik reggel iskolába menet egy 16 éves leány panasolta a többieknek: „*nem tudtam még az alapozót sem föltenni, most aztán úgy nézek ki, mint egy vízi hulla*”.

Ha látták volna, milyen szép lány volt! Gyönyörű arca, gyönyörű bőre. Seholy egy pattanás, seholy egy ránc, folt, vagy egyéb „*rondaság*”. De az alapozó hiányzott neki és *szerinte* tényleg úgy nézett ki, mint egy vízi hulla. Másképp lát, *én-vakságban* szenved, kisebbségi érzései vannak.

AZ ÖNKIFEJEZÉS IGÉNYE

Kiemelkedő szerep jut, minden *alkotó* tevékenységnek, amelyben *önmagát kifejezheti*. Akármilyen legyen ez, akár zenélés, formázás, rajzolás, tánc, sport, modellezés. Egyszóval, *amit szeret, amiben születendő énje valamiképpen kifejeződik*, amibe teljesen „beleadhatja” önmagát. Ezek hatalmas támaszt jelentenek számára, hiszen egyébként alig tud megnyilvánulni, kommunikációja gyenge, magányos, kudarcos érzésekkel teli, befelé fordult, kimondhatatlan fájdalmak gyötrik, máskor pedig kimondhatatlan öröm feszíti szét. Ezért *az önkifejezés, az önreflexió eszközeit, útjait feltétlenül ösztönözni és támogatni kell*. Gyakran ilyenkor kell megtalálni ezeket a pontokat, ha még nem lennének nyilvánvalók. Lehet, hogy nem lesz könnyű, mert általában ebben a korszakban egyébként is sok teendője van. Tanulni, tanulni, ide menni, oda menni, nyelvére, korrepetálás, versenyfelkészítő, felvételi, kísérettségi

stb. *Ha azonban az önkifejezés lehetőségeit kiradírozzuk a napirendjéből, akkor egyszerűen a többi terület is levegő nélkül marad, és megfullad.*

Tehát nem baj az, ha van egy olyan hobbi, aminek látszólag semmi köze az egész iskolai tevékenységhez. Sőt, hangsúlyozottan fontos, hogy éppen erre elég időt szakíthasson. Egyrészt azért, mert ez lesz a motivációs bázisa a tanulásban is, - quasi ez adja az oxigént a megfeszített, sokszor unalmas és végeláthatatlan munkájához -, másrészt ezen az úton szokhatja meg azt, hogy képes valami egyéni produkcióra, tud újat, eredetit létrehozni, alkotni. Van ereje, kedve, lendülete. Ennek az ízet is ezeken a tevékenységeken keresztül tudja igazán megérezni.

Harmadrészt pedig abban áll a különleges jelentősége, hogy *egyébként rengeteg sikertelenséget és kudarcot él át*, ha még ez nem is látszik rajta. Testileg is ügyetlen, esetlen, külsejével is folyamatosan elégedetlen, de szellemileg, lelkiileg is rendkívül labilis, sebezhető. *Az önreflexió lehetőséget nyújt arra, hogy feldolgozza, kimondja ezeket a nehézségeket, az alkotás, önkifejezés pedig a pozitív énmegerősítés szinte egyedülállóan kiváló útja.*

Nagyon jó dolog a naplózás is. Hiszen amit nem mondhat el, de mégis kikívánczik belőle, azt leírhatja, kiírhatja magából. Persze nagy biztonságban kell éreznie magát ehhez, tehát a napló tartalma tényleg maradjon hétpecsétetes titok!

Ugye milyen ellentétes késztetések? Állandó harc dúl benne: *minél jobban elvegyülni*, hogy fogadjanak el, és ugyanakkor kiválni, eredeti egyéniségét megmutatni, és mindent újrafogalmazni, ahogy *csak én* érzem és *csak én*, és *én és én*.

Ennek legegészségesebb csatornája az alkotás, a művészeti tevékenységek megannyi ága. Kórus, kamarazenélés, költemények, színjátszás, képzőművészet, kézművesség, tánc, balett, csapatjáték.

ERŐS IGAZSÁGÉRZET – FEKETE-FEHÉR VILÁG

A robbanásszerű szellemi érés az ítélőképességet is megmozdítja, mégpedig sokkal élesebbé teszi. Vekerdy Tamás megfogalmazása szerint „a kamasz szinte karikatúraszerűen élesen lát”. Mindig szeretné tudni, hogy mi az igazság, mi az igazi, mi a látszat. Nagyon fontos, hogy *őszinték legyünk vele minden helyzetben*. Ha egyszer valakit, - akár csak egy jelentéktelennek ítélt részletkérdésben is - hazugságon ér, éppen a fekete-fehér látásmódja miatt, hosszú időre meginog benne a bizalma, és lehet, hogy az illető véglegesen hitelességét veszti előtte.

Most is érvényes az, hogy *nem a tökéletességet várja a nevelőtől, hanem az őszinteséget és a törekvést. Ha hibáztunk, vagy tévedtünk, valljuk be, ha kell, kérjünk bocsánatot is!* Ez mintát és eligazodási pontokat jelent számára saját tökéletességre való törekvésében is, és nem kényszeríti arra, hogy folyton igazolja magát, netán, hogy füllentésekkel, apró hazugságokkal takargassa botlásait.

Ez az erős igazságérzete sokszor kíméletlen kritizálásban is megnyilvánul.

VÉG NÉLKÜLI KRITIZÁLÁS

Ennek több oka is lehet, most csak kettőt említenék:

1. A kritizálása *belső igényszintjéből* fakad. Nem tudja már szeretni azt, amit magában és önmaga körül tapasztal, noha változtatni még nem tud rajta. Az igény azonban megszületett, és ennek örülhetünk. Ha magába néz, ott öskáosz uralkodik, ugyanakkor kiváló minőségre vágyakozik, és ennek hiányát másokban már észreveszi. *Legelőször* azokban a személyekben, *akik legközelebb állnak hozzá*. Ha történetesen Téged kritizál legerősebben, az nem jelent mást, mint azt, hogy te állsz hozzá legközelebb! Ennek is lehet örülni.

2. *Legelőször az eddig elsajátított értékeket* kérdőjelezi meg. De újat nem tud még helyettük. Legalábbis nem tudja megfogalmazni, és megélni még kevésbé. Tehát megkérdőjelezi.

De mit akar ezzel? *Érveket gyűjt*. Rá fog kérdezni a legszentebb és a legmagátólértetődőbb dolgokra: *„Milyen lehetetlenség ez, amiről folyton papoltok?”* *„Micsoda ódivatú ökörség ez a jegyesség, meg ez a lánykérés, a tisztaság, az udvariasság, a ...”*

Ezzel tulajdonképpen nem azt akarja mondani, hogy tényleg butaságnak tartja mindezt, hanem hogy *most* mondd meg, hogy miért is nem az! „*Kérlek, gyere velem, magyarázd el, mondjál nekem jó kis érveket, hogy ez miért nem hülyeség!*” Néha úgy tűnik, hogy minden, ami nekünk fontos, az számára valamiképpen „elfogadhatatlan”, vagy legalábbis nevetséges. De pontosan azért, hogy mind-mind magyarázd meg! Hadd hallja, hogy te ezt miért csinálod így!

Akiknek már vannak kiskamasz gyerekei, nem egyszer elmesélik, hogy ha nagyobb gyerektársaság jön össze, és belemelegszenek a társalgásba, valamint úgy érzik, csak magukban vannak, ugyanazok az érvek hallatszanak ki a szobájukból, amiken tegnap este a szüleikkel vitatkoztak, és éppen ő volt, aki mindet örütségnek tartotta. Ma más szerepbe került, harcosan védi a megvívott értékeit. Ez nagyon gyakori tapasztalat.

Tehát véletlenül se higgyük azt, hogy azáltal leszünk jó szülők, jó tanárok, ha a nagy vitát megspórolva, quasi a „békesség kedvéért” elengedjük az érveinket. Ezzel pontosan az ellenkezőjét érjük el. Az ilyen szülőt éppen a minap éppen „gumiderekúnak” nevezte csemetéje. Úgy érezte ugyanis, hogy nincs semmi a parancsai és érvei mögött, hiszen az első szél, az első kérdés el is fújta. Akkor mégsem volt olyan fontos?

Ezért *egy kamasszal igenis küzdeni kell. Folyamatosan, de nem indulatosan!* Hadd ütközzön meg, hadd találjon emberére, hadd mérje össze egyrészt az erejét, másrészt az érveit. És hadd vitassa meg, mert holnap neki kell kiállnia a haverok elé. Vagy saját magával kell megküzdenie, ami szintén nem könnyű mérkőzés. *A kritikája sokszor felhívás erre a megerősítő küzdelemre.*

(4. „*Kritizál, mert szívében gyengének érzi magát. Nem tudja elviselni, hogy a másik embert – az apját, anyját, a tanárát, a papot, az osztálytársát – erősebbnek lássa magánál. Úgy érzi, hogy ezt nem lehet elviselni! Akkor elkezdi kritizálni.*” (T. Beller -Uzsalyné P.R.: Ma a szeretetnek más arca van - Pécs 2010, Kulcs a muzsikához)

5. „*A mi társadalmunk légköre sajnos kifejezetten negatív. Ebben a klímában némelyek azt gondolják, én erősebb vagyok, és a másikat kisebbé tehetem. Ez tényleg komoly baj, (...) ez a gonoszság légköre.*” (T. Beller -Uzsalyné P.R.: Ma a szeretetnek más arca van - Pécs 2010, Kulcs a muzsikához))

LÁSSUK, VAJON HITELES-E?

Amikor körülnéz a világában, körülbelül ez az életérzése: „*hiteles, 'igazi-e' mindaz, ami engem körülvesz, érdemes-e arra, hogy kövessem, hogy szeressem, hogy elhiggyem, hogy megtanuljam?*”

Ő szeretné majd eldönteni, hogy kihez, mihez kapcsolódjon, - feltéve, ha az „igazi” - és ha nem, akkor inkább nem kell. *Mindent megkérdőjelez.* Iskolát, intézményt, hitét, szokásokat, barátokat, családtagokat, életmódot. Mindent újra kell gondolnia és nagyon is jó lenne, ha tényleg újra gondolhatná. Ehhez sok „merengő” időre, némileg zárt, titkokat is megengedő belső világra, sok önállóságra lesz majd szüksége.

A LYUKASSÁ VÁLT SZABÁLYOK – AMIKOR A FORMA „BEDARÁLJA” A LELKET

A fentiekben említett nagy vizsgálódásban a kiüresedett formásokok végképp nem bizonyulnak majd „igazi”-nak, követésre méltónak. Ha pedig ezt tapasztalja, gondolkodás nélkül hátat fordít az egésznek. Tehát ami „lyukas”, ami nem hiteles, amit csak azért csinálunk, mert látszik, de igazából senkit nem érdekel, az szerinte szemétre való.

Ilyenkor fordulhat elő, hogy pl. a legjámorabb lelkészcsalád sarja mindenki megrökönyödésére szülei életmódjával teljesen ellenkező életvitelt választ. Valamit úgy talált, hogy nem volt belső tartalma, és máris nem kér az egészségből... „*Templomba jární? Konzolidált társadalmi életet élni? Szegényeket segíteni? Pontosán délben ebédelni? Köszönöm, ebből elég volt! Formaság az egész! Mindenki csak azért csinálja, mert fél, hogy mit szólnak a többiek, ha nem tartja be a szabályokat! Én nem leszek ilyen kis 'csicska'!*”

Érdeemes még idejekorán megvizsgálunk a szokásainkat. És ha azt érezzük, hogy nincs bennük élet, ha már tényleg csak azért tartjuk, mert kínos lenne elhagyni, akkor nézzünk szembe a helyzettel: meg nem élt étellel van dolgunk. Lehet, hogy az a szokás is valaha az életet hordozta, de mára kiüresedett, nem hordozza a lelket, hanem csak úgy van, önmagáért. Mire gondolunk? Az alábbi kis történet jól példázza:

Amikor a guru esténként helyet foglalt az asramban, hogy az esti imádságot elmondják, a macskája állandóan megzavarta az áhitatot. Ezért a guru megparancsolta, hogy a macskát az esti ima idejére kössék meg.

A guru már rég halott volt, de a macskát még mindig megkötötték az esti imádság alatt. S amikor végül a macska is elpusztult, egy másikat hoztak hogy a hagyománynak megfelelően az esti ima ideje alatt egy macska meg legyen kötve. Évszázadokkal később a guru tanítványai értekezéseket írtak arról, hogy a macska szerepe mennyire szükséges a megfelelően végzett liturgiában. (A.de Mello: A madár dala)

Ha aztán ilyenkor jön egy frissen gondolkodó ember, - márpedig egy serdülő ilyen! -, ránéz erre a szokásra, és azt mondja: *Hát ti mind vakok vagytok? Hát ez nem mond semmit! Én ezt miért csináljam? Mindenkinek nyűg, senki nem akarja, ki a fene tudja, hogy ez mire való!*” És számtalan ilyen felfedezést tesz az eddig békésen zajló szokásaink között.

A legapróbb és a legszentebb formák is ki tudnak ürülni, ha nem örködünk fölöttük! Most, ha serdülő is van már a családban, megszívlelendő bölcsesség, hogyha észrevesszük, hogy a forma kiürült, és nincs erőnk, vagy ötletünk a megújuláshoz, ne magyarázzuk a dolgot, inkább hagyjuk el a külsőségeket és próbáljunk meg a legegyszerűbb módon csupán a lényeghez ragaszkodni!

Talán egy indián közmondás lehetne a legbölcsebb tanácsadó ezekben az esetekben: *„Ha észreveszed, hogy holt lovon lovagolsz, szállj le róla!”*

Ne a formához ragaszkodj, hanem a Lélekhez, ami életre hívta!

Tipikusan visszatérő kérdés például a *családi imádság*. Jó, bevezettük, és *„jaj de milyen szép volt, amikor a kisgyerekekkel stb”*. Később már nem olyan egyszerű és idilli az egész. Alig érnek haza, fáradtak, idegesek, éppen egy nagy vita után valamelyik bevágta az ajtót. *„Na, de 12 éve már, hogy a vacsora után énekel kezdjük a családi imát. Dicsérjük az Urat, a mi családjunkban első a Jóisten.”* Ez valóban fontos, tényleg Ő az első most is. De át kellene gondolni, hogy ez a *„ha esik, ha fúj, 6 órakor a gyertyafénynél dalra fakadunk”* – forma a legmegfelelőbb-e arra, hogy a tinédzserünk kifejezhesse az Úrhoz való ragaszkodását? Mert az egészből ez az utóbbi a lényeg. Lehet, hogy eddig jó volt az a forma, most azonban már nem az.

Ne érezzünk lelkiismeret furdalást, ha nem a régi formában történik meg a családi imádság, az is lehet, hogy egy ideig nem is fog minden nap így létrejönni, mindig *„kivételesen valamiért”*. Nem ahhoz kellene ragaszkodni, hanem az igazi tartalomhoz és a formában *valóságos szabadságot* kell adni. Különben nagy a veszélye annak, hogy a *„káddal együtt röpül a gyerek is!”*

Ezzel el is érkeztünk a serdülők hitre nevelésének kérdéséhez, amiről Gál Károly atya fog kicsit részletesebben szólni:

~~~~~

ERŐS ÖNÁLLÓSULÁSI TÖREKVÉS

Mégiscsak tarthatatlan az az állapot, hogy ők mindig csak azt csinálják, gondolják, amit a felnőttek, a szüleik előírnak, vagy elvárnak. *Az önállósulási törekvések útjába természetesen legtöbbször a szülők kerülnek.*

Már a kisiskolás kor vége felé egyre több szabadságot kell adni a döntésekben. Egyre több felelősséget átengedni, természetesen a következményekkel együtt, ugyanakkor szükség van a kötöttségekre, kellenek még a szabályok, ennek értelmében azonban egyre kevesebb. **Amit**

igazán szabálynak tartunk, azt viszont nagyon, nagyon következetesen be kell tartani, de fontos, hogy ezeket meg is tudjuk indokolni, és adott esetben képesek legyünk változtatni is rajtuk.

A legfontosabb az egyértelműség, a következetesség, mert ez megbízhatóságot jelent. *A parancs nem kérés, viszont a kérés nem utasítás. A tanács nem kötelesség, de a kötelesség nem csupán ajánlás.*

Kentenich atya irányítúje erre az időszakra: *kötöttség(szabály) – csak amennyi nagyon muszáj, szabadság, – amiben csak lehetséges, lélekápolás – minden mennyiségben.*

Mit jelent ez a lélekápolás? Nagyon egyszerű dolgokat is. Együttlét, közös élmények, beszélgetés, megbeszélés, talán leginkább *meghallgatás, meghallás, sőt „kihallás”*. Az így-úgy megfogalmazott - és meg nem fogalmazott(!)- mondatokból kihallani a valós kérdéseket, vágyakat, kéréseket.

Azt tartjuk szem előtt, hogy minden ellenkező feltételezéssel szemben igenis *szeretnének beszélgetni*, szeretnének az életükről, a bennük feszülő kérdésekről, kétségekről valakivel együtt gondolkodni, és minden jel ellenére, igénylik a vezetést is. Ebben az esetben is a *készenlétünket* kell odatenni.

Az általános tapasztalat szerint sokszor igen alkalmatlan időpontban következik be az a kivételes eset, amikor elfogadná a beszélgetést. Pl. este 11 óra után, amikor végre beszédültél az ágyba, talán már csönd van, végre lehetne egy kicsit olvasni, és egyszer csak úgy mellékesen, a fürdőszobából visszafelé menet, kicsit „betér” az a gyermek, aki napközben minden érdeklődésedre azt válaszolta: *„nincs semmi”*. Majd mindenféle lényegtelen témát megérintve, kb. éjjel fél egy felé észreveszed, hogy mégiscsak életbevágó kérdésekről van itt szó...

ÉRZELMI MEGSZÓLÍTHATÓSÁG

Bár néha nem úgy látszik, mégis rendkívül *nagy az érzelmi megszólíthatósága* ebben az életkorban. Szívesen megnéz egy „bögs” filmet, majd másnap egy félelmetes horrorra is kapható. Ez is az élménykényszer része.

Miről is van tehát szó? Mindenféle érzést újra át akar élni. A szeretést, a gyűlöletet, az elfogadást, a vidámságot, az undorodást, mindent újra megtapasztalni, nem utánérzéseként, hanem a sajátjaként.

A szülők sokszor érzik úgy, hogy képtelenek érzelmileg megszólítani tinédzser gyermeküket. Rezenéstelen arccal fogadják lelkendező beszámolóinkat egy általunk követésre méltó személy nagyszerű tetteiről, vagy egy filmélményünkről, sőt lehet, hogy kissé cinikusan meg is jegyzik: *„ja biztos, pompás lehetett, de mi lesz vacsorára?”*

A testi gyengédségről nem is beszélve! Egy kamaszhoz így is úgy is közel férközni művészet! De a legtöbb esetben ez is burok. Gondoljuk azt, hogy egy nagyon nemes kaktusszal van dolgunk, akit „átölelni” elég nehéz, de azért azt tudjuk, hogy mint minden növény és élőlény, gondozást igényel. Nem szívesen vállalja kifelé, főleg nem otthon, hogy megérintette valami. Ettől még azonban *igen érzékenyen figyeli szülei minden megnyilvánulását*. És kifejezetten *szüksége van rá, hogy a közelében legyünk!* Sőt a *testi közelségre is, a testi érintésre is szüksége van*, arra is, hogy *megsimogassuk*, - valahogyan. Ennek a „valahogyan” - nak a módját ötletekben gazdag, ráérző szeretettel kell megtalálnunk. Van, akivel birkózni lehet, mások a masszírozást szeretik, vagy azt, ha megfésülgetik a hajukat, lányoknak meg lehet nézegetni az éppen szépen kimanikűrözött körmeit, de még a vállveregetés, vagy a kézfogás is sokat jelenthet egy-egy jól elkapott hangulatban, a megfelelő pillanatban.

Vigyázzunk!! *Ha nem kapja meg otthon, majd koldulja máshol!* Ez nagyon, nagyon fontos. Szükség van a kapcsolat gyengédségére is, de a legkritikább esetben tudja ezt szavakkal kifejezni, vagy nyilvánosan bevallani.

Gyengédségünk akkor nem válik tolaodóvává, ha az elengedés és a kötődés arányait sikerül jól megtalálni. Ha érezhetően *mind több felelősséget adunk át, és engedjük, hogy azokat önállóan viselje is*.

Érdeemes arra a tényre is odafigyelni, hogy **bárki, aki a külvilágból érzelmileg megszólítja őt, az tényleg mozgósítani is tudja** majd, hiszen már komoly energiái vannak, és vágyódik arra, hogy ezek megelevenedjenek, valamint vonzódik az extrémítások iránt is.

A szemét levitele, a „szaladj már el a boltba”, a mosogatás, vagy a teregetés nem extrém dolog, a bosszankodás és a szülői zsörtölődés nem az érzelmi megszólítás kategóriája, így ezekkel várhatóan nehéz dolgunk lesz. De, ha egy napon valaki azt mondaná neki, hogy el kellene menni misszióba, Afrikában az éhezőknek konyhát építeni, a sivatagban kutató ásni, lehet, hogy ő lenne az első vállalkozó. Nem számít, hogy nem lehet aludni, nem lesz rendes ebéd, nem lehet körmöt festeni, nem elérhető a facebook sem, nem számít semmi, megyünk Afrikába. *Az igazán nagy dolgokra bepörgethető.* Komoly, nagy erőfeszítésre is.

Ez az az időszak, amikor otthon talán nem fog fölmosni, ám egy idős néninél, akihez segíteni járnak, mintaszerűen megteszi. Ha pedig édesanyja szóvá tenné, hogy otthon soha nem csinál semmit, még meg is lenne sértődve, mert szerinte elég sokat segít...

Az érzelmi megszólíthatóság serdülőkorban nem egy lehetőség a sok közül, hanem „A” lehetőség. Ezért, ha pl. az iskolában, vagy a hitoktatás során nem tudunk az érzelmeihez is szólni, - mert mondjuk arra éppen már nem jut idő -, akkor a legfontosabb mondanivalónk sem fogja érdekelni.

Törvényszerűnek kell tekintenünk, hogy *ami érzelmileg nem érinti meg, az egyáltalán nem érdekli, az számára nem létezik, nincs!* Ha pedig kilép az iskola kapuján, és ott egy másik közeg pedig képes és kész arra, hogy érzelmileg megszólítsa, nos, az problémát is jelenthet, hiszen nem tud még reálisan, higgadtan mérlegelni. *A döntőképesége, és az ítélőképessége nem fejlődött még ki, még csak ezekben az években formálódik.*

KISZÁMÍTHATATLAN ÉRZELMI HULLÁMZÁS

A hormonális változás érzelmi labilitással is jár.

Amikor egy vita során megüti azt a „magas cé”- t, az sem mindig azért történik, mert csupán fegyelmezetlen, sem azért, mert azt tényleg komolyan gondolta, amiket most éppen kimondott. Hanem előtötték az érzelmei. Nem ura még az indulatai erejének, ugyanúgy, ahogy a dackorszakban lévő kisgyerek sem. (Lássuk be, azért a felnőttek közt is előfordul ilyen, de az már tényleg fegyelmezetlenség, vagy hiszti.)

Mit tehetünk ilyenkor? Legyenek bizonyos szabályok, van, amit nem tűrünk el. Az összes ajtót nem lehet becsapni, mindent nem lehet földhöz vágni stb.

De! Hogyha tisztában vagyunk azzal, hogy ilyenkor szinte „se lát, se hall” az ember, akkor belátjuk, hogy jobb lesz egy kicsit kivárni, amíg a hormonszint normális szintre kerül. *Ebben az állapotban tehát ne szálljunk vele vitába.* A várakozás ideje alatt pedig még egyszer tudatosítjuk magunkban, hogy amit most mondott, azt nem gondolta komolyan. Ezért nem szükséges azonnal kielemezni: *„ééééén, aki mindent megteszek érted, és akkor te éjjel, nappal....”* Nem!

Nem lehet ilyenkor megvitatni a tényeket. Ami végképp nem megengedhető azt higgadtan vissza kell jelezni, *nem indulatosan.* Ha minket is előnt a harci düh, abból biztosan nem lesz semmi jó. A legfontosabb ezekben a helyzetekben is, hogy *a kapcsolat megmaradjon.* Ha nem is tudjuk mindjárt megbeszélni, a kapcsolatot fenntartani akkor is a legfontosabb. Odáig sose menjünk el, hogy a kapcsolat megszakadjon. Csak néhány szóval, egy megjegyzéssel közöljük, hogy megértjük, hogy dühös, nincs harag, majd később megbeszéljük. Kész. Nem kell most ennél több. Később is lehet. Ebben az indulattal teli állapotban senki nem tanítható, a kamaszok meg pláne nem.

A skizofrén és az orvosa beszélget:

- Halott vagyok. Már évek óta ez a helyzet. – mondja a beteg. Élettelenebb vagyok, mint ez a kilincs!
- Ön szerint vérzik egy halott? – kérdezi az orvos.
- Nem, természetesen nem!

Erre az orvos megszurta az ápolt ujját, úgy, hogy a tűszúrás helyén azonnal kibuggyant a vér.

- Hát tudja mit? A halottak igenis véreznek” – válaszolta meggyőződéssel a beteg.

Indulatos serdülővel vitatkozni kb. hasonló hatékonysággal lehet.

ÉLMÉNYKÉNYSZER

A serdülőkor egy bizonyos „*élménykényszert*” is hoz. Mindenbe bele akar merülni. Egészen a szélsőségekig. Olyan ez, mintha valakinek légszomja lenne, és igyekszik minél több levegőhöz jutni. Nem foglalkozik annak minőségével, nem számít neki most még, hogy milyen értékeket hordoznak ezek az élmények, az erkölcsi tartalmak majd csak később „jutnak szóhoz”! Éppen ezért fontos a nevelő jelenléte és a döntései. *Veszélyérzete nincs még!* Ki szeretné próbálni, hogy milyen érzés vadul leszáguldani biciklivel a Mecseken, vagy .. boorzalmas dolgokat átélni. Filmek, klipek, rémhírek...Extra, extrém dolgokra vállalkozni, mindenben! Minden legyen „NAGYON!!” Nagyon nagy, nagyon kicsi, nagyon zajos, nagyon hosszú, nagyon erős, sőt akár nagyon ronda, nagyon undorító, „naggyon durva”! Ezt lovagolta meg pl. a „ronda, de finom” reklám is. Vonzza őket a ronda, az ocsmány, a rendetlenség, a kaosz, a robbanás, hiszen ez a belső életérzését tükrözi – sajnos sokszor az alpári, közönséges szókincs is ezt mutatja. Valami történjen, de nagyon... Szélsőséges kalandokba is szívesen belemegy ezért. Jellemzőek az extrém hóbortok, a legvadabb dolgokat tudják pl. gyűjteni is. Mert ez is olyan vagány. Nem érdemes tehát megbotráncozni rögtön, hogy miért kell valakinek döglött kukacokat gyűjteni, vagy hasonló meghökkentő ötleteken. Elég, ha megértjük, hogy mindez az élménykényszerből fakad.

Mindennél fontosabb ismérve azonban ennek az életkornak, hogy **ÚJJÁSZÜLETÉSRŐL** van szó.

Ilyen újjászületés az állatoknál nincs, csak az embergyerek éli át ezt a hatalmas átalakulást. Érdekes, hogy már a gögicselő kisbabák fölött beszélgető fiatal szülők is remegve emlegetik a leendő kamaszkort. „*Jaj, el sem tudom képzelni, mi lesz, ha kamasz lesz!*” A dackorszakban még jobban fölerősödik ez a félelem: „*ha már most ilyen akaratos, bele sem merek gondolni, hogy bírunk majd vele 14 évesen!*”

A serdülőkorhoz való életképes, hatékony nevelői hozzáállás pedig csak egy lehet: *a valóság megismerése*, azután az *elfogadása* és a legfontosabb: az IGENLÉSE. Mert legelőször azt kell megvizsgálnunk, hogy mire is *jó(!)* ez a kamaszkor, mi az értelme? A fenti – „bele sem merek gondolni” - viszonyulás bizony nem az igenlés hangja. Tehát ismerjük meg, fedezzük fel ennek az életkornak az egyedi, soha vissza nem térő csodáit! A *serdülés = újjászületés*. Új ember születésének lehetünk ismét a tanúi. Csakúgy, mint hajdanán, amikor 10-11 éve megjelent az életünkben az ő új élete! Nézzük, mi történik most! Vizsgáljuk meg, mennyiben hasonlít ez a szülés/születés az akkori eseményekre, és miben nem?

A VÁRAKOZÁS

Hogyan várjuk a kisbabát? Előre örülünk jövetelének, bár még nem is ismerjük őt. Szeretnénk minél jobban felkészülni rá, megpróbáljuk alkalmassá tenni a körülményeket és magunkat is. Türelmesen, sőt némi büszkeséggel viseljük az áldott állapottal járó kellemetlenségeket – hányinger, nehézkes mozgás, kíváncsiság, szokatlan feszültség stb. A már tapasztalható jelekből következtetünk a fejlődésre – most mozog, most alszik, most rugdalózik, most forgolódik stb. És mindezt csodálatosnak látjuk.

Vajon ugyanígy várjuk/vágyjuk a serdülőkort is? Akkor is „áldott” állapotban érezzük-e magunkat? A vele járó kellemetlenségek nehézségét most is átragyogja-e a várákozás izgalmas készültsége? Ugyanolyan készséggel próbálunk-e megfelelni az új szülői feladatnak? Ugyanolyan kész

Idézzük föl a várandósság érzését Beney Zsuzsa versének segítségével, s közben - egy-két életszakaszt átugorva - kissé helyezkedjünk át a „rettegett” serdülőkor előtt álló szülők gondolatvilágába is!

Beney Zsuzsa: Hogyan vártalak

Azt kérdezed tőlem,
hogyan vártalak?

Mint az éjszakára
fölvirrad a nap,
mint a délutánra
jő az alkonyat,
mint ha szellő jelzi
a fürgeteget -
Ezer pici jelből
tudtam jöttödöt. *(És most? A serdülőnk ezer pici jele?
Szemtelen, lusta, kritikus „rugdalózásai”?)*

Mint tavaszi reggel
a nap sugarát
fagyos téli este
jégcsap csillagát,
mint az alma ízét,
tejet, kenyeret
pedig nem láttalak még,
úgy ismertelek. *(Most is új ember születik! Olyan
egyéniség, páratlan személyiség, akit nem láttunk még,
csak úgy ismerjük, mint tejet, kenyeret!)*

Mint a fény az árnyat,
záport a virág,
mint a patak medrét,
madarat az ág,
mint sóhajos nyári éjjel
a fák az eget -
mindenkinél jobban téged
így szerettelek. ". *(A most születő új életnek is leginkább
erre a feltétel nélküli, megkülönböztetett - „mindenkinél
jobban”- szeretetre van szüksége.)*

A LEGFONTOSABB ESEMÉNYEK REJTVE TÖRTÉNNEK

Mindaz, amit látunk, csak egy máz, egy burok. Most zárt burokra van szüksége, ami mögött megérlelheti az eredeti, önálló személyiségét. Ebbe a belső történésbe nem látunk bele. Ezt csak *tisztelni tudjuk, megérteni és elkísérni*. Ebben az életkorban nagyon fontos ez **az értő nevelői kíséret**, mert növendékünk valóban szomjazza, áhítja, hogy **az az ember, aki mellette van, értse meg őt. Hiszen neki éppen az a legnagyobb nehézsége, hogy saját magát sem érti.**

Nem véletlenül szereti azokat a nevelőket, azokat a tanárokat, azokat a szülőket, akiken érzékeli, hogy tudják, hogy mi van vele. Biztonságot jelent neki az az érzés, hogy valaki legalább látja, hogy mi történik benne, és azt is, hogy ez a biztonságot nyújtó személy reménykedik, - mint ahogy a kismama is tudja, hogy meg fog születni a gyermeke -, hogy öbelöle is mindennek ellenére is *igenis nagyszerű ember lesz.*

Ahogy a születésnél is, a természet, a teremtés erői kormányozzák a folyamatot. Ennek az ember nem mindig ura. *Ne keseredjünk el! Ez nem kézi vezérlésű történés.* Nem fogunk tudni „belenyúlni” minden változásba. Kísérni tudjuk.

*Amikor a csecsemő megszületik, akkor ott kell lenni, és bizony teljes mértékben ki kell szolgálni azt az életfolyamatot. Most nem! Most kísérni kell! **Ennyiben különbözik az első születéstől.***

Nem tudjuk tehát irányítani magát az átalakulást, (csak segíteni, támogatni, vagy fékezni, akadályozni lehet ezt), egyszerűen *bízni kell* abban, hogy sikeresen lezajlik. **Ha a nevelő képes minden nehézség ellenére meglátni benne az éppen formálódó nagyszerű új embert, óriási erőt tud ezzel adni.**

(Édesapámat sokszor láttam így. Volt idő, hogy ilyen korú gyerekeket tanított egy szakmunkásiskolában. Nagyszerű volt azt az élvezetet még csak látni is, ahogy végigment az iskola zsúfolt folyosóján és meg-megállt, hogy utánuk nézzen: „látod, milyen aranyos, drága, gyönyörű gyerekek?”

Nos, nem mindenki ezt látta bennük, pedig neki volt igaza.)

SZÜLŐFÁJDALMAK

Ha jól sikerült eddig a családi kapcsolódás, akkor szülőfájdalmaink lesznek. Az elengedés, az elszakadás szenvedését ne szépítsük, főleg ne tagadjuk le, mert *ezek valóban fájdalmas tapasztalatok.*

Ismerős már a helyzet, hiszen kicsiben már átéltünk hasonlót, a dackorszakban. Amikor tipegőnk elkezdte mondogatni, hogy „nem!!”. Ráadásul képes volt reggeltől estig szajkózni: *nem, nem, nem!* A kamaszkorban mindez felnagyítva kezdődik újra. Most már nem olyan édesen selypítve mondja, hogy „nem akajom”, hanem a lázadás legkülönbözőbb harci eszközeit találja meg. „*Nem érdekel! Itt nem lehet élni, alig várom, hogy elkerüljek innen! Veletek nem lehet beszélni, ne csodálkozzatok, ha nem mondom el legközelebb semmit! Azt hiszitek ismertek, pedig semmit nem tudtok rólam! Stb.*”

Ezek tényleg a szüléshez hasonló fájdalmakat okoznak, de ne felejtjük el, ez a helyzet neki sem egyszerű! Minden kamasznak nehéz ez az újfajta kötődés/ nem kötődés állapota, főleg a családtagjaival. Még szinte maga sem érti, hogy hogyhogya nem tud olyan jól kijönni a szüleivel, mint eddig? Alig meri magának is bevallani, hogy egyszerűen idegesítik őt a családtagok. „*Amikor a húgom megszólal, amikor anyám megint előjön azzal, hogy miért ilyen pulcsit vettem föl, apám azzal idegesít, hogy miért lóg ki a hasam, pedig nem is, miért nem köszöntem a Nagyinak, semmi nem jó nekik, megőrülök!*” Ezek benne is nagy vihart kavarnak, de ez nem fog kívülről látszani. Kívülről mit hallunk? „**NEM ÉRDEKELSZ!!!!!!**”

Láthatjuk, hogy bizonyos értelemben terhelt ez az állapot, de mindezzel együtt az elválás természetes folyamat.

Ne csodálkozzunk, *ha ez nem találkozik teljes belső készségünkkel!* Rendszerint nem tudunk először olyan felhőtlenül örülni annak, hogy „*jaj de jó, hogy felnőtt végre ez a gyerek! Milyen aranyos, amikor így lábra áll és elköltözik otthonról...*” Ez nem természetes érzés, annak ellenére, hogy tisztában vagyunk azzal is, hogy ez az élet rendje. Az átmeneti kiüresedést *szabad meggyászolni és elsiratni* is - egy kicsit. Megkerülhetetlen az elválás, de közben mindig tudatosítanunk kell, hogy ha elmaradna, mindig egyhelyben topognánk.

Az elválásról Kentenich atya azt tanítja, hogy *amit önként odaadunk, az nem fáj annyira.* Gondoljunk erre, és segítsük serdülőnk születését az önkéntes elengedéssel.

EL KELL VÁGNI A KÖLDÖKZSINÓRT

Bizony „véres” a helyzet, és a gyermek „ordít”! Mégis tudjuk, hogy ez így van jól. A szülés rendkívüli történésekkel jár, *de semmiképpen nem betegség!* Ugyanígy áll a helyzet a serdüléssel!

Vége a kisiskolás kor szép időszakának, amikor még olyan kerek volt a világ! A biztonságos kötődéseket a kamasz, mint egy köldökzsinórt, elvágta. Az *összes kapcsolatát újra akarja építeni*, most már majd önállóan. „*Lehet, hogy majd, kötődöm hozzád és anyához is, de először vágjuk el, először megpróbálom egyedül.*”

Tehát kedves szülőtársak! Az ilyen elutasításon **soha nem szabad megsértődnünk. Nem a személyünknek, hanem a „szülői intézménynek” szól!**

A köldökszínór elvágása azt is jelenti, hogy *a nevelőnek önmagában, a serdülőhöz való viszonyulásában*, a róla való gondolkodásában végérvényesen **le kell zárnia a gyerekkort**.

Más módszerek kellenek, más hozzáállás szükséges. A nevelésben, a tanításban, a fegyelmezésben, a szórakozásban, az imádságban, a munkában. Egyáltalán az együttlét formáinak is át kell alakulniuk. A tinik pontosan *arra a legérzékenyebbek, amikor gyerekek nézik őket*. Mert mire vágnak leginkább? Önállóan, felnőttesen élni.

Vegyék már észre, „*Nem vagyok már dedós!*” „*Ne égess már, nem kell elkísérned a vonatig!*”

A kiskamasz persze *számos tekintetben nagyon is gyerekesen viselkedik még*, legalábbis bizonyos helyzetekben. *Mégsem szabad gyerekeknek nézni!* Sőt éppen azzal ártunk neki a legtöbbet, mert ezáltal visszabillentjük őt az előző életfázisába, amivel már nem tud mit kezdeni. Ezért szinte ösztönösen tiltakozik mindene, tehát „zsigerből”, gondolkodás nélkül ellenáll. Azonnal védekezik. Néha(?) nem is túl kellemes modorban...

Vigyázni kell azonban az elválással, *nem szabad a nyakába dobni a gyepelt a teljes elválás súlyával és felelősségével!* Előfordul az a radikális „megoldás”, hogy a szülők néhány vita, hiábavalónak tűnő utasítás után tudomásul veszik, hogy ez a gyermek már ugyancsak önálló szeretne lenni. Kapóra jön, hogy ismerik a tételt, miszerint a szülőknek az a dolguk, hogy elengedjék őt, ezért szinte egyik napról a másikra kivonulnak az életéből. Tulajdonképpen semmibe nem szólnak bele, egyszerre megkapja a hön áhított nagy szabadságot és önállóságot.

Ez ugyanolyan hiba, mint az ellenkezője, a szoros függőség fenntartása. A szabadságot és a felelősséget is *fokozatosan növeljük* a serdülő évek során, nem beszélve arról, hogy az érőnek küzdelmekre is szüksége van, és ki más küzdjön meg vele, ha nem az érte felelősséget vállaló szülője?

SZÜKSÉG VAN BÁBÁRA IS

Egy család sem tudja megoldani a serdülő – kérdését egyedül. Senki. Egy keleti közmondás úgy tartja, hogy egy gyermek felneveléséhez egy egész falura van szükség. A bábaszerepbe szülőtársak, barátok, rokonok léphetnek. A felnövő gyermek ugyanis *legfőképpen és legelőször a szülőkről akar leszakadni*. Nagyon jó, hogyha van ilyenkor a környezetében egy-egy idősebb rokon, barát, lelkipásztor, vagy más valaki, akire fölne. Nem kell feltétlenül a szomszéd utcában élnie, de fontos, hogy legyen az ismeretségi körében olyan személy, akire szívesen gondol, vagy akivel időnként találkozni is tud, és bizonyos szempontból példaképnek tartja. Nem biztos, hogy ezek mindig szoros, napi találkozással járó kapcsolatok, de az fontos, hogy *személyesen szimpatikus* legyen. Van, hogy úgy adódik, hogy van egy ilyen tanára, vagy egy atyai jó barátja. Nekik most a bábáskodás kiemelt szerepe jut.

Egy zárógondolattal megszakítjuk felfedező utunkat a serdülőkori labirintusban.

„ISTENARC VAN ELTEMETVE BENNE”

Mindennél fontosabb, hogy minden *burok és külsőleg bármilyen nehezen mérhető megnyilvánulás mögött meglássuk az új ember születését. Tudatosítsuk, hogy az egész életkor célja és legfőbb értelme, hogy mindez végbemenjen.* Ha ezek az átalakulások nem történnek meg, nem tud világra jönni az új ember, nem lesz igazán felnőtté gyermekünk. Ennek híján akár még évekig, - sokszor egész életén át -, önállóan, labilis személyiségével küszködhet, aki mástól várja, hogy mi legyen vele, hogy mit gondoljon, mit érezzen, mit tegyen, kihez kötődjön. *A szilárd egyéniség kiformalódásának ez a folyamat az egyik legfőbb záloga.*

Nagyon nagy baj lenne, hogyha mindez kimaradna az életéből. Amint azt láttuk, és főleg amint nap, mint nap tapasztaljuk, ez a születés is egy kicsit véres. És fájdalmas is. Van benne minden, vágásoktól kezdve nyögés, jajgatás - és legfőképpen sok öröm, mert végre egy új, egy igazán különleges, egyedi Élet születik, minden tekintetben.

Azt bizonyára könnyebben el tudjuk fogadni, hogy ebből az érdekes arányú, kissé pattanásos, sután mozgó testből egy szépen kivirágzó fiatalember teste lesz. A kamaszkorban ugyanez lelkileg, szellemileg is megtörténik. Most, - hol jobban, hol kevésbé - *pattanásos az énje is.*

És ha még felnőtt korban is ezt látjuk, akkor sajnos nem sikerült ez a szülés. Az ilyen ember valószínűleg nem tudta megharcolni az önállóvá érlelő viharos változásokat, *nem volt embere, akivel megküzdjön*, míg végül gyötrelmek közt kell majd rádöbbennie, hogy amivel együtt él, az nem a saját énje. Ha ugyan rájön erre.

A serdülőkorban a mindenkiben ott élő Istenarc megszületése forog kockán.

Reményik Sándor:

Istenarc

Egy istenarc van eltemetve bennem,
Tán lét-előtti létem emlék-képe!
Fölibe ezer réteg tornyosul,
De érzem ezer rétegen alul,
Csak nem tudom, mikép került a mélybe.

Egy istenarc van eltemetve bennem,
Néha magamban látom, néha másban.
Néha állok, mint fosztott ág, szegényen,
Ha rossz órámban eltűnik egészen
Alter-egóm az örök vándorlásban.

Egy istenarc van eltemetve bennem,
A rárakódott világ-szenny alatt.
A rámrakódott világ-szenny alól,
Kihűlt csillagok hamuja alól
Akarom kibányászni magamat.

Egy istenarc van eltemetve bennem,
S most ásót, kapát, csákányt ragadok,
Testvéreim, jertek, segítsetek,
Egy kapavágást ti is tegyetek,
Mert az az arc igazán én vagyok.

Egy istenarc van eltemetve bennem:
Antik szobor, tiszta, nyugodt erő.
Nem nyugszom, amíg nem hívom elő.
S bár világ-szennye rakódott reája,
Nem nyugszom, amíg nem lesz reneszánsza.